

**SIVÁK, Jakub. *Pilíře a limity ochrany osobnosti nejen ve dvacátém prvním století*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2023, 296 s. ISBN 978-80-7676-683-9.**

**Recenze: doc. JUDr. Ondřej Frinta, Ph.D.**

Problematika ochrany osobnosti je vysoce aktuální. V současné době jsme svědky mnoha negativních společenských jevů, které s sebou nesou více či méně intenzivní zásahy do osobnostní sféry člověka, resp. do jeho přirozených práv. Tento vývoj je v posledních desetiletích umocněn bouřlivým rozvojem možností vzájemné interakce v kyberprostoru (sociální sítě, ale také online hry, internetové diskusní skupiny atd.). Lze říci, že k tématu ochrany osobnosti lze dnes přistupovat z mnoha pohledů. A právě to je pro publikaci z pera Jakuba Siváka, vydanou v nakladatelství Wolters Kluwer v rámci řady „*Právní monografie*“, charakteristické. Autor se totiž tématu ochrany osobnosti věnuje ve své profesní praxi dlouhodobě, což mu dává možnost nejen jistého komplexního pohledu, ale také reflexe aktuálního vývoje (tj. „*nových jevů*“) v rámci této problematiky.

Téměř třísetstránková publikace je rozdělena do tří velkých částí, které reprezentují tři možné pohledy na zkoumanou problematiku. První část je pojata především teoreticky a je věnována ochraně osobnosti v souvislostech historických, filosofických, politických a přirozenoprávních. Historické pasáže autor koncipuje střídavě, jejich hlavním účelem je usnadnit čtenáři pochopení vývoje filosofických názorů, které se napříč dějinami postupně vyvíjely. Pro pochopení právního ukotvení ochrany osobnosti je samozřejmě klíčový vztah morálky a práva, což je otázka především právně-filosofická, kterou autor – v kontextu historickém – představuje v kapitole druhé na myšlenkách hlavních filosofických proudů (antické a křesťanské filosofie) jakož i význačných právních filosofů (Hart, Keslen atd.). V návaznosti na myšlení filosofické neopomíná autor ani hodnotový žebříček názorů, které spadají do myšlenkových proudů politických (konzervatismus, liberalismus, socialismus atd.). Závěrečnou syntézu teoretické části představuje kapitola čtvrtá, v níž se autor stručně zabývá vzájemným poměrem práva pozitivního a přirozeného. Dochází-li autor k závěru o primariátu pozitivního práva, které je právem přirozeným korigováno tehdy, když pozitivní právo selhává (nechrání subjektivní práva člověka dostatečně), nelze se ubránit reminiscenci na hodnotovou orientaci občanského zákoníku, který nařizuje výklad svých ustanovení provádět způsobem ústavně konformním (a tedy také lidskoprávně konformním) a při výkladu a aplikaci se dovolává se také korektivů v podobě dobrých mravů, zákazu krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění.

Druhá část práce, která tvoří těžiště publikace, nahlíží problematiku ochrany osobnosti prizmatem současné právní úpravy a zejména prizmatem současných (aktuálních) jevů a situací, které jsou s to vyvolat zásah do osobnostních práv člověka. Nejprve se autor věnuje vymezení základních pojmů (osobnost člověka, předmět ochrany osobnosti, kapitoly první a druhé), záhy již přistupuje k analýze jednotlivých okruhů. Tento svůj rozsáhlý exkurz začíná autor – zcela příznačně v duchu aktuálnosti a závažnosti tohoto tématu – pojednáním o ochraně osobnosti v kyberprostoru (kapitola třetí). Právě zde naplno vyniká autorův dlouhodobý zájem o danou problematiku a zejména jeho profesní praxe v této oblasti, neboť čtenáře seznamuje s vysoce aktuálními (a ovšem společensky nežádoucími) jevy, jako je sexting, kybergrooming, happy slapping a další. Stranou pozornosti pak nezůstávají ani jevy jako diskriminace, šikana (v různých jejích podobách, např. mezi dětmi, vůči seniorům, na pracovišti atd.), ochrana osobních údajů, problematika změny pohlaví, interrupce

a eutanazie. Autor věnuje pozornost také zásahům do osobnosti člověka v rámci užití státní moci, zejména pokud jde o omezení svéprávnosti (a podpůrných opatření při narušení schopnosti člověka právně jednat) a pokud jde o převzetí a držení člověka ve zdravotním ústavu a v zařízení sociálních služeb bez jeho souhlasu. Celá tato část je pak uzavřena třemi kapitolami, které se věnují právním prostředkům ochrany osobnosti jak z hlediska soukromého práva (kapitola dvanáctá), tak z hlediska práva veřejného, totiž trestního (kapitola třináctá) a přestupkového (kapitola čtrnáctá).

Třebaže je publikace prostoupena drobnými bezprostředními úvahami autora k dané dílčí problematice, autorovy názory a postoje jsou koncentrovány zejména v části třetí. První kapitola je věnována poučení z historických pochybení a jejich odškodňování (zejména pokud jde o neoprávněné sterilizace romských žen od sedmdesátých let dvacátého století). Těžištěm této části je ovšem kapitola druhá, kde autor jde doslova *s kůží na trh* (tak, jako ve své předchozí monografii věnované náhradnímu mateřství), když se zabývá tím, zda má či naopak nemá přirozenoprávní původ problematika uznání dalšího pohlaví, práva na dítě (a v té souvislosti také související otázkou domácích porodů, kterou autor konfrontuje s hlediskem nejlepšího zájmu dítěte). Takto pak autor plynule přechází k úvahám *de lege ferenda*, zejména ohledně problematiky odstranění diskriminace a manželství vyhrazeného pouze pro muže a ženu (ovšem s otazníkem v nadpisu této podkapitoly) a dalším dílčím úvahám.

Lze tak shrnout, že autor předkládá monografii, pro kterou je charakteristická syntéza různých přístupů, a to jak teoretického (především první části), tak praktického (především ve druhé části, včetně průběžných exkurzů do judikatury), ale také prezentace vlastních názorů autora (především ve třetí části). Stranou pozornosti by neměla zůstat ani skutečnost, že autor nejen komplexně analyzuje současnou právní úpravu ochrany osobnosti (ve spojení s mnoha aktuálními negativními společenskými jevy), ale zabývá se také otázkou, co – podle názoru autora – do kategorie přirozených práv člověka řadit nelze, tj. nabízí čtenáři nejen pozitivní, ale také negativní vymezení dané problematiky. Předložená publikace tak má potenciál oslovit širokou odbornou veřejnost, a to jak v rovině akademické, tak v rovině praktické.